

Miljö- och
samhällsbyggnadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Rapport från Naturvårdsverket – Underlag till handlingsplan för miljökrav vid offentlig upphandling

Naturvårdsverket har vid utarbetandet av ”En mer miljöanpassad offentlig upphandling – förslag till handlingsplan”, Rapport 5520, samrått med Nämnden för offentlig upphandling (NOU).

Under samrådet har NOU i första hand utgått från regler och möjligheter att ställa miljökrav enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling (LOU), EG-direktiven inom offentlig upphandling och de grundläggande principerna som gäller inom EG-rätten.

NOU önskar inledningsvis framhålla vikten av att det står klart för en upphandlande enhet vad syftet är med de krav som ställs vid en upphandling *innan* upphandlingen inleds. Kunskapshöjning inom området offentlig upphandling och miljökrav är bra metoder för att åstadkomma en förbättring av det sätt att ställa krav som tillämpas idag. Det är viktigt att den som vill ställa miljökrav har god kunskap inom rättsområdet offentlig upphandling eller bra kommunikation med de upphandlingssakkunniga. Det är väsentligt att ha kännedom om vilka krav som kan ställas under vilken fas av upphandlingsprocessen och vilken nivå på kraven som är relevant i det enskilda fallet.

NOU menar att Naturvårdsverkets metod, att i formuleringen av mål prioritera enkelhet, är väl vald. Genom att uppställa mål som finns tydligt reglerade i direktiv eller i en förordning, framkommer att det är väsentligt att upphandlande enheter, när de ställer miljökrav, ser till att ha kunskap om vilken effekt som den önskar uppnå genom att ställa kraven. Detta kan leda till önskemål om ökad kunskap om hur krav som påverkar miljön kan ställas.

NOU har inte möjlighet att bedöma relevansen i de produktgrupper som Naturvårdsverket valt (personbilar, elenergi och glödlampor). Däremot anser myndigheten att det är bra att kravnivåerna avseende el och glödlampor utgår från EG-direktiv. Kraven kan därmed inte anses diskriminerande i förhållande till den fria rörligheten inom EU. Kravet på att 25 % av anskaffade personbilar

i offentlig sektor skall uppfylla kraven i den redan etablerade förordningen 2004:1364 för miljöbil gör att även detta krav blir konkret och tillgängligt.

Beträffande förslaget ”2 Öka styrningen av statliga myndigheter” har NOU under samrådet med Naturvårdsverket framhållit, att ett utredningsarbete pågår av lagen om offentlig upphandling med anledning av nya EG-direktiv på området¹, som påverkar möjligheten att använda ramavtal. Arbetet i utredningen omfattar även möjligheterna att använda särskilda inköpscentraler och dynamiska inköpssystem, vilket kan påverka ramavtalsanvändningen. Eftersom rättsläget avseende ramavtalsanvändningen diskuteras och det ännu inte är beslutat i vilken omfattning reglerna om särskilda inköpscentraler och dynamiska inköpssystem kommer att kunna tillämpas, anser NOU att det inte är lämpligt att i handlingsplanen lämna förslag som gäller ramavtal.

NOU delar inte Naturvårdsverkets uppfattning att ett informationsmaterial om miljökrav, juridik och rättsfall med budskapet att det ”faktiskt går att ställa miljökrav” bör utformas av NOU,

Det är NOU:s bestämda uppfattning att NOU:s roll och uppgifter långsiktigt måste klargöras, innan NOU åläggs ytterligare informationsinsatser², denna gång inom miljöområdet. Det är nödvändigt att NOU anpassar sin kompetens mot information och kommunikation, om sådana uppgifter skall prioriteras framför tillsynsverksamheten. Det bör kanske tilläggas att NOU inte besitter särskild kompetens inom miljörätten och därför inte har möjlighet att, utan konsult hjälp, utforma ett material som inkluderar ett *budskap* inom detta rättsområde.

En fördjupad analys av möjligheten att ställa miljökrav vid offentlig upphandling håller på att arbetas fram av den särskilde utredaren av lagen om offentlig upphandling. Ett betänkande förväntas komma i februari 2006 och bör då kunna utgöra en grund för ett informationsmaterial som exempelvis Naturvårdsverket utarbetar. NOU skulle kunna lämna juridiskt stöd vid utarbetandet av ett sådant informationsmaterial.

NOU stödjer förslaget att ett verktyg tillhandahålls som kan underlätta kravställandet vid offentlig upphandling. Verktøget bör utgå från marknaden såtillvida att nivån på kraven inte läggs alltför långt ifrån den nivå som kan tillhandahållas. Den konkurrensrättsliga aspekten bör beaktas vid utformningen av ett sådant verktyg.

NOU har inte därutöver tagit ställning till de förslag till åtgärder som anges i handlingsplanen. NOU vill dock påpeka att den totala summan om 18,2 miljoner kr för att genomföra åtgärderna inte inkluderar kostnaden för det informationsmaterial, som föreslås utformas av NOU.

¹ Direktiv 2004/18/EG inom försörjningssektorerna och direktiv 2004/17/EG inom klassiska sektorn.

² Jfr NOU:s uppdrag om antidiskrimineringsklausuler under år 2005

NOU menar att det är bra att det i förslaget till handlingsplan framhålls att köp från fristående juridiska personer skall föregås av offentlig upphandling enligt LOU. Särskilt viktigt är detta avseende de åtgärder som föreslås för att uppnå de uppsatta målen (se sid. 21 ff.). Innan medel fördelas för att genomföra åtgärder för att uppnå miljömålen, bör en analys göras av om medlen utgör ett bidrag eller om det är ett köp av en tjänst som i så fall skall upphandlas i konkurrens.

En analys av eventuell påverkan på konkurrensen inom olika marknader av de olika förslagen i handlingsplanen bör också göras innan de realiseras.

NOU anser att det är viktigt att de krav som ställs i upphandlingar för att uppnå det nationella miljömålet kan följas upp. EG-domstolen har uttalat att möjlighet till uppföljning skall finnas för att ett krav skall kunna ställas vid offentlig upphandling.

Beslut om utformningen av detta remissvar har fattats vid nämndsammanträde den 14 februari 2006 i vilket deltog kammarrättslagmannen Lisbeth Edlund, ordförande, kommerserådet Bengt Agild, teknologie doktorn Börje Hed, chefsjuristen Dan Holke och chefsjuristen Anna Lefevre Skjöldebrand. Beslutet fattades i närvaro av NOU:s kanslichef Margareta Hentze efter föredragning av jur.kand. Charlotte Brunlid. Yttrandet expedieras i enlighet med föredragandens förslag jämte ändringar enligt direktiv som lämnats vid beslutstillfället.

NÄMNDEN FÖR OFFENTLIG UPPHANDLING

Charlotte Brunlid